

БЪЛГАРСКОТО МЪЖКАРСТВО В ЗАЕМКИ ОТ ОСМАНСКИ ТУРСКИ: МЪЖКАРСТВОТО КАТО В ПРИКАЗКА

МАКСИМ СТАМЕНОВ

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“, БАН
maxstam@bas.bg

През 1888 г. Стоян Заимов в своята рецензия на биографията на Христо Ботев, публикувана през същата година от Захари Стоянов, се съгласява с него, че Ботев е бил личен хубавец. За целта той използва израза **левент-гидия**, какъвто не намираме в самата биография. В предлаганата статия се поставя въпросът доколко е подходящо да се идентифицира Христо Ботев с помощта на турцизми. Посоченият частен случай може да се изтъкува в по-обобщен смисъл и да си зададем въпроса поради какви причини турцизми са навлезли в българския език като хонорифични за изтъкване аспекти на мъжкарство и/или мъжественост, доколкото това не изглежда в някакъв смисъл несъотносимо с представата ни, че българите въобще и българските мъже в частност са показвали и доказвали своята мъжественост, като са се борили против османското потисничество. Отговорът, до който достигаме в резултат на предлаганото изследване, не е в черно и бяло. От една страна, **гидия** и **левент** са били възприети и използвани в българския фолклор и оттам са придобили гражданственост при някои автори в българската литературна традиция от XIX век с високо положително значение и конотации. От друга страна, Заимов може да е използвал тяхната комбинация предумишлено съвсем не само с цел да представи в максимално положителна светлина външния вид и излъчването на Ботев, но и с оглед на обстоятелството, че на турски думата *gidi* никога не се е употребявала с положително значение, тъй като значи явно отрицателните *диал.* ‘мошеник’ или ‘сводник’; ‘подлец, мерзавец’.

Ключови думи: мъжкарството като културноспецифично понятие, турцизми в българския език, езикови контакти, межкултурно влияние

✉ Проф. д.ф.н. Максим Стаменов
Секция за общо и съпоставително езикознание
Институт за български език, БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България